

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**Львівський національний університет імені Івана Франка**  
**Філологічний факультет**  
**Катедра української мови імені професора Івана Ковалика**

**Затверджено**  
на засіданні кафедри української  
мови імені професора Івана  
Ковалика  
філологічного факультету  
Львівського національного  
університету імені Івана Франка  
(протокол № 1  
від 29 серпня 2022 року)

Завідувач кафедри \_\_\_\_\_  
доц. Купчинська З.О.

**Силабус з навчальної дисципліни**  
**“Актуальні проблеми української дериватології”,**  
**що викладається в межах ОПП**  
**“Середня освіта (українська мова і література)”**  
**другого (магістерського) рівня вищої освіти**  
**для здобувачів зі спеціальності**  
**014.01 Середня освіта (Українська мова і література)**

Львів 2022

<b>Назва дисципліни</b>	Актуальні проблеми української дериватології
<b>Адреса викладання дисципліни</b>	Львівський національний університет ім. Івана Франка м. Львів, вул. Університетська, 1
<b>Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна</b>	Філологічний факультет Катедра української мови імені професора Івана Ковалика
<b>Галузь знань, шифр та назва спеціальності</b>	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка Спеціальність 014.01 Середня освіта (українська мова і література)
<b>Викладач дисципліни</b>	Кандидат філологічних наук, доцент катедри української мови імені професора Івана Ковалика Кузьма Ірина Теодорівна
<b>Контактна інформація викладача</b>	i.kuzma@ukr.net, <a href="mailto:iryna.kuzma@lnu.edu.ua">iryna.kuzma@lnu.edu.ua</a>
<b>Консультації з дисципліни відбуваються</b>	Онлайн-консультації <a href="mailto:iryna.kuzma@lnu.edu.ua">iryna.kuzma@lnu.edu.ua</a>
<b>Сторінка дисципліни</b>	<a href="https://philology.lnu.edu.ua/course/suchasni-onomastychni-doslidzhennya-inshi-spetsialnosti">https://philology.lnu.edu.ua/course/suchasni-onomastychni-doslidzhennya-inshi-spetsialnosti</a>
<b>Інформація про дисципліну</b>	Дисципліна “Актуальні питання української дериватології” є нормативною дисципліною зі спеціальності 014.01 “Середня освіта (Українська мова і література)” для освітньої програми “Середня освіта (українська мова і література)”. Ця дисципліна викладається в 1 семестрі в обсязі 3,5 кредити (ECTS).
<b>Коротка анотація дисципліни</b>	Нормативна дисципліна “Актуальні проблеми української поглиблює інформацію базового курсу з морфеміки й дериватології, зокрема ознайомлює слухачів з актуальними теоретичними питаннями української морфеміки й дериватології, які в мовознавчій літературі не мають однозначного трактування, зосереджує увагу студентів на практичних труднощах морфемного і словотвірного розбору в середній школі. Дисципліна «Актуальні проблеми української дериватології» покликана навчити студентів вирішувати складні питання подільності й похідності слова з допомогою різних типів словників (морфемних, словотвірних, етимологічних, тлумачних, словників омонімів), ознайомити слухачів із важливими, часто дискусійними питаннями морфеміки й дериватології. Для вивчення морфеміки і словотвору в середній школі вчителю необхідне глибоке узагальнене розуміння морфеміки і словотвору як мікросистем, а також уміння орієнтуватися в різних наукових підходах до аналізованих явищ. Це, зокрема, аломорфізм кореня та афіксів, що співвідносний із сучасними чергуваннями, спрощенням у групі приголосних, накладанням морфем, або ж пов'язаний з історичними змінами у фонологічній системі та в морфемному складі, вторинні морфеми як наслідок спрощення, перерозкладу, ускладнення, зв'язані і суплетивні корені, втрата подільності чи похідності. Ускладнюють морфемний і словотвірний аналіз слова розбіжність між діахронною та синхронно подільністю і похідністю, можлива відсутність синхронної відповідності між морфемним складом і способом творення (деривати префіксально-суфіксального способу, у яких суфікса на сучасному етапі не виділяємо), множинна мотивація і подільність слова. Це також питання усталеної класифікації способів словотворення і неологізації, статусу

	<p>нульового афікса, словотворчого закінчення, змішаних способів, лексико-семантичної деривації та її наслідків, а також статусу афіксоїдів, інтерфіксів, складних гібридних суфіксів та ін. Наведені питання є актуальними як для науковців і студентів, так і для учнів середніх шкіл, але, звичайно, потребують диференційованого підходу.</p>
<p><b>Мета та цілі дисципліни</b></p>	<p><b>Мета</b> курсу – ознайомити студентів із основними напрямками розвитку дериватології як галузі, з національними особливостями морфемної та словотвірної будови української мови на синхронному зрізі та з практичними труднощами морфемного і словотвірного аналізу в шкільному курсі української мови.</p> <p><b>Завдання</b> – навчити студентів аналізувати явища, які ускладнюють поділ слова на морфемні та визначення його словотвірної похідності в синхронії, а також висвітлювати ці явища на уроках української мови доступними для школярів методами.</p> <p>Дисципліна «Актуальні проблеми української дериватології» має загальнотеоретичні й практичні <b>цілі</b>. Загальнотеоретичні цілі курсу полягають в тому, щоб навчити студента розуміти закономірності функціонування морфемної і словотвірної підсистем української мови в синхронії; уміти пояснити історичні процеси в цих підсистемах і їхні наслідки як на фаховому рівні магістранта-філолога, так і на рівні вчителя - для учнів середньої школи.</p> <p>Практичні цілі курсу – навчити студентів прогнозувати і долати труднощі графічно-описового морфемного і словотвірного аналізу слів на уроках української мови в середній школі.</p>
<p><b>Література для вивчення дисципліни</b></p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Азарова Л.Є. Структурна та фонетична побудова складних одиниць. – Вінниця, 2001.</li> <li>2. Безпояско О. К., Городенська К. Г. Морфеміка української мови. – К., 1987.</li> <li>3. Білоус М.П. Складні прикметники на позначення смакових якостей // Мовознавство. – № 5. – 1980. – С. 78-79.</li> <li>4. Білоус М., Кузьма І. Морфеміка й дериватологія сучасної української літературної мови: Практикум для студентів українського відділення філологічного факультету. – Львів, 2014.</li> <li>5. Білоусенко П.І. До питання про основний спосіб творення прислівників в історії української мови// Українська мова – 2008. – № 2. – С.14-27.</li> <li>6. Білоусенко П.І., Іншакова О.І., Качайло К.А., Меркулова О.В., Стовбур Л.М. Нариси з історії українського словотворення (іменникові конфікси). – Запоріжжя – Кривий Ріг, 2010.</li> <li>7. Білоусенко П.І. Історія суфіксальної системи українського іменника. – К., 1994.</li> <li>8. Білоусенко П.І., Німчук В.В. Історія української мови. Словотвір. – Ч. 1. Іменник (проспект). – Запоріжжя – Київ, 2013.</li> <li>9. Брус М. П. Фемінитиви в українській мові: генеза, еволюція, функціонування : монографія. Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019. 440 с.</li> <li>10. Вакарюк Л., Панцьо С. Українська мова. Морфеміка і словотвір. – Тернопіль, 1999.</li> <li>11. Валюх Зоя. Невідмінювані іменники іншомовного походження та їхні дериваційні можливості// Проблеми сучасної філології.</li> </ol>

- Лінгвістика, літературознавство, лінгводидактика. – Полтава, 2008. – С. 5. – 10.
12. Валюх З. О. Словотвірна парадигматика іменника в українській мові. – Київ – Полтава, 2005.
13. Ващук В.О. Флективний спосіб творення похідних іменників // УМЛШ. – 1973. – № 10.
14. Вихованець Іван, Городенська Катерина. Теоретична морфологія української мови. – К., 2004.
15. Вихованець І.Р. Морфологічні категорії? Словотвірні? Чи граматичні міжрівневі?// Актуальні проблеми українського словотвору. – Івано-Франківськ, 2002. – С. 13-18.
16. Віняр Г.М.Новий префіксоїд у словотвірній системі української мови //Філологічні студії: науковий Вісник КДПУ. – Кривий Ріг, 2011. – Вип.6. – С.100-105.
17. Віняр Г. Основні тенденції розвитку іменної префіксації в українській мові кінця ХХ ст.// Актуальні проблеми філології і методики викладання мов: зб.наук.праць. – Кривий Ріг, 2006. – Вип.4. – С.6-24.
18. Возний Т.М. До питання про генезис і функції афіксів// Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Львів, 1987. – Вип.
19. Возний Т.М. Словотвір дієслів в українській мові у порівнянні з російською та білоруською. – Львів, 1981.
20. Горбачук В.Т. Основні поняття і терміни морфеміки. – Слов'янськ, – 1983.
21. Городенська К.Г., Кравченко М.В. Словотвірна структура слова (відіменні деривати). – К., 1981. – 200 с.
22. Городенська К.Г. Нові запозичення і новотвори на тлі фонетичної та словотвірної підсистем української літературної мови// Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови. – К., 2009. – Вип. 5. – С.3-7.
23. Городенська К.Г. Про префікси і префіксоїди в українській мові // Мовознавство. – 1986. – № 1.
24. Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. – К., 1999.
25. Гринчишин Д.Г. Явище субстантивзації в українській мові. – К., 1965.
26. Грищенко А.П. Прикметник в українській мові. – К., 1978.
27. Грещук Василь. Український відприкметниковий словотвір. – Івано-Франківськ, 1995.
28. Грещук В. Відантропонімний словотвір у сучасній українській мові// Лінгвістичні студії /Linguistic Studies. Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 41. Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2021, с. 18-24.
29. Грещук В.В., Бачкур Р.О., Джочка І.Ф., Пославська Н.М. Нариси з основоцентричної дериватології. – Івано-Франківськ, 2007.
30. Грещук В.В. Деякі теоретичні питання словотвірного значення// Мовознавство. – 1991. – № 3. – С.34-41.
31. Грещук В.В. Основоцентрична дериватологія: історія, стан, перспективи// Актуальні проблеми українського словотвору. – Івано-Франківськ, 2002. – С. 68-78.
32. Грещук В.В. Поняття словотвірної парадигми в сучасній дериватології// Мовознавство. – 1985. – №1. – С.21-27.

33. Грещук В.В. Словотвір і полісемія слова// Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. – Тернопіль, 2007. – 1 (16). – С. 244-254.
34. Грещук В.В. Студії з українського мовознавства. Вибрані праці. – Івано-Франківськ, 2009.
35. Ільїн В.С. Префікси в сучасній українській мові. – К., 1953.
36. Карпіловська Є. Нова Україна у словотвірній номінації: зміни в мовному "кресленні" світу// Відображення історії та культури народу в словотворенні. – К., – 2010. – С.91-109.
37. Карпіловська Є. А. Образ держави у мові відкритого суспільства: новомова чи мова нового мислення?// Мови та культури у новій Європі: контакти і самотність. Зб. наук. доп. на Міжнародних наукових читаннях, присвячених 70-річчю від дня народження чл.-кор. НАН України, проф. Н.Ф. Клименко. – К., 2009. – С.127-138.
38. Карпіловська Є.А. Суфіксальна підсистема сучасної української літературної мови. – К., 1999.
39. Каспришин З.О. Джерела виникнення множинної словотвірної мотивації// Вісник Прикарпатського університету. Філологія. – Івано-Франківськ, 1995. – Вип.1. – С.88-95.
40. Каспришин З.О. Складні випадки словотвірного аналізу// УМЛШ, 1989, – №11. С. 53-58.
41. Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А. Морфемні структури слів у сучасній українській літературній мові// Мовознавство. – 1991. – С.10-21
42. Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А. Морфемно-словотвірний фонд української мови як дослідницька та інформаційно-довідкова система // Мовознавство. – 1990. – № 6.
43. Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А. Словотвірна морфеміка сучасної української літературної мови. – К., 1998.
44. Клименко Н.Ф. Взаємозв'язки словотвірної і лексичної семантики слів// Мовознавство. – 1982. – № 3. – С.38-45.
45. Клименко Н.Ф. Основи морфеміки сучасної української мови. – К., 1998.
46. Клименко Н.Ф. Осново- і словоскладання у процесах номінації сучасної української мови // Українська мова. – 2003. – №3-4.
47. Клименко Н.Ф. Роль словотворення в сучасній українській номінації// Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А., Кислюк Л.П. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі. – К., 2008. – С.134-227.
48. Клименко Н.Ф. Словотворча структура і семантика складних слів у сучасній українській мові. – К.,1984.
49. Ковалик І.І. Вчення про словотвір// Ковалик І.І. Вчення про словотвір. Вибрані праці. - Івано-Франківськ – Львів, 2007. – Ч.І. – С. 21-170.
50. Ковалик І.І. Дериватологія (словотвір) як самостійна лінгвістична дисципліна та її місце у системі науки про мову// Ковалик І.І. Вчення про словотвір. Вибрані праці. - Івано-Франківськ – Львів, 2007. - Ч.І. – С.170-236.
51. Ковалик І.І. Основні проблеми вчення про словотвір// Ковалик І.І. Питання українського і слов'янського мовознавства. Вибрані праці. – Івано-Франківськ – Львів, 2008. – Ч. II. – С. 236-261.
52. Ковалик І.І. Питання словотворчої омонімії і синонімії у сфері іменників слов'янських мов// Ковалик І.І. Питання українського і

- слов'янського мовознавства. Вибрані праці. – Івано-Франківськ – Львів, 2008. – Ч. II. – С. 288-314.
53. Ковалик І.І. Про корінь слова та його роль у словотворенні// Ковалик І.І. Питання українського і слов'янського мовознавства. Вибрані праці. – Івано-Франківськ – Львів, 2008. – Ч. II. – С. 320-326.
54. Ковалик І.І. Про морфеми (морфи) у сфері мови і мовлення// Ковалик І.І. Питання українського і слов'янського мовознавства. Вибрані праці. – Івано-Франківськ – Львів, 2008. – Ч. II. – С. 156-171.
55. Ковалик І.І. "Словотвірний" чи "словотворчий"// Ковалик І.І. Вчення про словотвір. Вибрані праці. – Івано-Франківськ – Львів, 2007. – Ч. I – С. 358-359.
56. Коржик Л.В. Словотвірні ланцюги як одиниці словотвірної системи мови// Вісник Прикарпатського університету. Філологія. – Івано-Франківськ, 1997. – Вип.2. – С. 149-155.
57. Коржик Л.В. Структура і семантика відприкметникових словотвірних ланцюжків української мови// Актуальні проблеми українського словотвору. – Івано-Франківськ, 2002. – С. 312-322.
58. Костів О., Сколоздра-Шепітко О. Методика викладання української мови : Навчально-методичний посібник. Для студентів українського відділення філологічного факультету. Львів, 2018.
59. Кочан І. М., Захлюпана Н. М. Словник-довідник з методики викладання української мови. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005.
60. Кочан І. М., Захлюпана Н. М. Словник-довідник з методики викладання української мови. Друге видання, виправлене і доповнене. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005.
61. Лесюк М.П. Дослідження словотвору на рівні словотвірних гнізд// Вісник Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. Філологія. – Івано-Франківськ, 2007. – Вип. XV-XVIII. – С. 212-216.
62. Лесюк М.П. Транспозиція, мутація та модифікація значення твірного слова// Мовознавство. – 1987. – №3. – С. 34-39.
63. Михайлик Р.П. Семантико-граматична структура дієслів на -ся в сучасній українській мові: Автореф. дис. ... канд. філолог. наук. – К., 1995.
64. Муромцев І.В. Морфеміка і словотвір сучасної української мови. – Харків, 1980.
65. Невідомська Л. Дери́вація та її основні види// Українознавчі студії: науково-теоретичний журнал Інституту українознавства при Прикарпатському університеті ім. В. Стефаника. – Івано-Франківськ, 1999. – №1. – С. 26-40.
66. Невідомська Л. Ще раз про сутність лексико-семантичної деривації// Актуальні проблеми українського словотвору. – Івано-Франківськ, 2002. – С. 105-117.
67. Нелюба А. Лексико-словотвірні інновації (2008-2009). – Харків, 2010.
68. Передрій Г. Вивчення складних питань шкільного словотвору / Г. Передрій // Українська мова і література в школі. – 2004. – № 2. – С. 29–35.
69. Ощипко І.Й. Семантико-словотвірний зв'язок між твірними прикметниками і похідними прислівниками на -о в сучасній

- українській мові// Словотвірна семантика східнослов'янських мов. – К., 1983. – С. 60-72.
70. Ощипко І.Й. Українські прислівники префіксального творення// Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Львів, 2004. – Вип.. 34. – Ч. I. – С. 19-24.
71. Родніна Л.О. До питання про словотвірні значення відад'єктивних іменників у сучасній українській мові// Словотвірна семантика східнослов'янських мов. – К., 1983. – С. 56-60.
72. Русанівський В. М. Дієслово – рух, дія, образ. – К., 1977.
73. Сікорська З.С. Сучасна українська мова. Словотвір і морфеміка. – Луганськ, 2000.
74. Сікорська З. Постфікси в українському мовознавстві // Українська мова.–2003.– №3-4.
75. Словотвір сучасної української літературної мови. – К., 1979.
76. Смаль-Стоцький Р. Нарис словотвору прикметників української мови. – Прага, 1923.
77. Соколова С.О. Префіксальний словотвір дієслів у сучасній українській мові. – К., 2003.
78. Стефурак Р.І. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Навчальний посібник. – Івано-Франківськ, 2008.
79. Стишов О.А. Номінації осіб у сучасній українській мові (на матеріалі дискурсу ЗМІ)// Мовознавство. – 2012. – № 6.
80. Стишов О.А. Українська лексика кінця ХХ ст. (на матеріалі мови засобів масової інформації). – К., 2005.
81. Стишов О. Особливості словотворення складних okazіоналізмів у сучасній українській мові// Лінгвістичні студії / Linguistic Studies. Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 43. Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2022, с. 41-52.
82. Сучасна українська літературна мова. Морфологія/ За ред. І Білодіда. – К., 1969.
83. Третевич Л.М. Нульова суфіксація деад'єктивних іменників у сучасній українській мові // Українське мовознавство. – 1982. – №10.
84. Третевич Л.М. Про словотвір українських іменників із нульовим суфіксом, мотивованих дієсловами з префіксом ви-// Українське мовознавство. – 1979. – №7.
85. Третевич Л.М. Про словотвірну семантику віддієслівних іменників із нульовими суфіксами в сучасній українській мові// Словотвірна семантика східнослов'янських мов. – К., 1983. – С. 120-129.
86. Українська мова. Енциклопедія. – К., 2000.
87. Український правопис, 2019.
88. Шевчук О.С. Способи словотвору в сучасній українській літературній мові. – Донецьк, 1990.
89. Шкільник М. Проблемний підхід до вивчення частин мови: посіб. для вчителів / М. М. Шкільник. – Київ : Рад. школа, 1986.
90. Яценко І.Т. Явище спрощення в морфологічному складі слова // УМЛШ. – 1973. – №3.

**Словники:**

91. Вакарюк Л.О., Панцьо С.Є. Український словотвір у термінах. – Тернопіль, 2007.
92. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. – К.,

	<p>1985.</p> <p>93. Демська О.М., Кульчицький І.М. Словник омонімів української мови. – Львів, 1977.</p> <p>94. Етимологічний словник української мови/ За ред. І. Мельничука – К., 1982-2012. – Т.І-VI.</p> <p>95. Карпіловська Є.А., Кислюк Л.П., Клименко Н.Ф., Критська В.І., Пузирева Т.К., Романюк Ю.В. Активні ресурси сучасної української номінації: ідеографічний словник нової лексики. – К., 2013.</p> <p>96. Карпіловська Є.А. Кореневий гніздовий словник української мови. – К., 2002.</p> <p>97. Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А., Карпіловський В.С., Недозим Т.І. Словник афіксальних морфем української мови. – К., 1998.</p> <p>98. Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А., Кислюк Л.П. Шкільний словотвірний словник сучасної української мови. – К., 2005.</p> <p>99. Мазурик Данута. Нове в українській лексиці. – Львів, 2002.</p> <p>100. Полюга Л.М. Словник українських морфем. – Львів, 2001.</p> <p>101. Словник іншомовних слів. – К., 2000.</p> <p>102. Словник української мови: у 11-ти т. – К., 1970-1980.</p> <p>103. Яценко І. Т. Морфемний аналіз: Словник-довідник: У 2 т. – К., 1980-1981.</p>
<b>Обсяг дисципліни</b>	105 годин. З них 16 годин лекцій, 16 годин практичних занять, 73 години самостійної роботи.
<b>Очікувані результати навчання</b>	<p>Студент повинен</p> <p><b>знати</b> морфемну і словотвірну системи мови, наукові погляди і теорії, актуальні сьогодні в цій галузі,</p> <p><b>розуміти</b> особливості вивчення морфемної і словотвірної структури слів у шкільному курсі української мови;</p> <p><b>уміти</b> аналізувати морфемну і словотвірну структуру слів, визначати засоби, способи, морфонологічні зміни, словотвірні типи і словотвірні значення, способи словотворення, будувати словотвірні пари, ланцюжки, гнізда; користуватися відповідними лексикографічними джерелами;</p> <p>Вивчення цього курсу передбачає формування таких <b>загальних компетентностей</b>:</p> <p>ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.</p> <p>ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК 10. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p><b>фахових компетентностей</b>:</p> <p>ФК 15. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.</p> <p>ФК 16. Здатність вільно користуватися філологічною термінологією.</p> <p>ФК 17. Здатність аналізувати й інтерпретувати мовно-літературні процеси, зіставляти інформацію, порівнювати явища.</p> <p><b>програмних результатів навчання</b>:</p> <p>ПРН 1. Використовувати українську мову як державну в усіх сферах суспільного життя, зокрема у професійному спілкуванні;</p>



	<p>ПРН 15. Окреслювати основні проблеми дисциплін, що визначають конкретну філологічну галузь, пояснювати їх взаємозв'язок у цілісній системі знань.</p> <p>ПРН 16. Знати систему мови, норми української літературної мови, історію української мови, сучасні процеси і тенденції, інтерпретаційні практики та застосовувати ці знання для моделювання змісту навчання української мови в середній школі.</p> <p>ПРН 17. Аналізувати мовні одиниці, визначати їх взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють, здійснювати лінгвістичний аналіз текстів різних стилів і жанрів.</p> <p>ПРН 20. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати мовні факти, інтерпретувати тексти різних стилів і жанрів, добирати відповідний теоретико-методологічний інструментарій.</p>
<b>Ключові слова</b>	Морфема, морф, аломорф, варіант морфеми; корінь, вільний/зв'язаний корінь, афікс, префікс, суфікс, закінчення, постфікс, конфікс, інтерфікс, основа; спрощення, ускладнення, перозклад, морфемна структура, морфемний аналіз, словотвірна будова, непохідне/похідне слово, твірна основа, словотворчий формант, морфонологічні явища; спосіб словотворення, афіксальні, змішані способи словотворення, семантичний, морфолого-синтаксичний спосіб, словотвірна категорія, словотвірний тип, словотвірна парадигма, словотвірне гніздо, словотвірний аналіз, основоцентризм, афіксоцентризм.
<b>Формат дисципліни</b>	Очний
<b>Теми</b>	* СХЕМА КУРСУ
<b>Підсумковий контроль, форма</b>	Іспит тестовий
<b>Пререквізити</b>	Курс старослов'янської мови, цикл курсів з фонетики і граматики української мови, української лексикології, лексикографії та діалектології, загального мовознавства.
<b>Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання дисципліни</b>	Курс передбачає застосування наукових і навчальних методів, що виявляються у таких прийомах: описовий метод (прийоми систематизації, трансформації) буде поєднано зі структурним (вичленовування одиниць словотвірної системи), із конструктивним (моделювання словотвірних пар і словотвірних парадигм), з елементами порівняльно-історичного методу (прийоми хронологізації, внутрішньої реконструкції) для висвітлення фактів з історії мови і розкриття історичних, часом етимологічних причин явищ певного часового зрізу чи сучасного стану. Застосування загальнонаукових підходів індукції, дедукції і гіпотези; діахронного і синхронного підходів, а також методики проведення словотвірного аналізу з урахуванням структурно-семантичних особливостей словотворчого процесу на лекційних, практичних і самостійних заняттях реалізується завдяки пояснювально-ілюстративному, репродуктивному, науково-дослідницькому методам, методам тренувальних вправ, словесним і наочним прийомам.
<b>Необхідне обладнання</b>	Персональний комп'ютер або ноутбук, планшет, загальнонавчівані комп'ютерні програми, проектор, екран, доступ до інтернету.
<b>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної)</b>	Поточний контроль: усне опитування на практичних – 20 б. дві письмові модульні роботи – по 15 б. (30 б.) Екзамен — 50 б. Разом – 100 б.

<b>діяльності)</b>	
<b>Питання до екзамену</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Правописні зміни і їхній зв'язок із морфемною і словотвірною структурою слова.</li> <li>2. Аломорфізм кореневих і афіксальних морфем.</li> <li>3. Розбіжність між історичною і сучасною подільністю слова.</li> <li>4. Міжчастиномовна омонімія і подільність слова.</li> <li>5. Дискусійне трактування різних типів морфем(суфіксів, інтерфіксів, афіксоїдів).</li> <li>6. Словотвірна система, її одиниці.</li> <li>7. Розбіжність між діахронною і синхронною похідністю.</li> <li>8. Множинна похідність у сучасній українській мові.</li> <li>9. Питання словотвірної семантики дериватів.</li> <li>10. Типи словотвірних значень.</li> <li>11. Співвідношення між морфемною і словотвірною структурою.</li> <li>12. Способи словотворення, відомі класифікації.</li> <li>13. Афіксоцентризм і основоцентризм у дериватології.</li> </ol>
<b>Опитування</b>	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по його завершенню

## СХЕМА КУРСУ

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література , номер у списку	Завдання, год.	Термін виконання
	<b>МОДУЛЬ I</b>				
<b>1 т.</b> 2 год.	1. Вступ. Аломорфізм кореневих і афіксальних морфем: чергування голосних і приголосних фонем, спрощення в групі приголосних, повні і часткові накладання морфем, інтерфіксація префіксів, історичні фонетичні зміни $\Lambda \rightarrow a$ , приголосний $+j \rightarrow$ подовження, поява етимологічних приголосних	лекція	4,38, 41,42,43, 52, 53, 54, 84, 93, 94, 98	Опрацювати і дослідження 56, 57, 66, 95  5 год.	
<b>2 т.</b> 2 год .	1. Виділення й характеристика інваріантних і аломорфних коренів	практичне заняття	4, 10, 54, 57, 58, 59, 66, 95, 97	Практичні вправи, 4 3 год.	
<b>3 т.</b> 2 год.	2. Розбіжність між історичною і сучасною подільністю слова: вторинні корені як результат спрощення, складні афіксальні морфеми як результат перерозкладу, вторинні морфеми як результат ускладнення в морфемній структурі запозичення слів, зв'язані корені як результат розщеплення слівотвірних гнізд або втрати кореневих слів.	лекція	4, 7, 8, 24, 26, 41-47, 51, 87, 91	Опрацювати і словотвірні словники зі списку  5 год.	20 жовтня

4т. 2год.	2. Аналіз історичних змін у морфемній структурі слова. Труднощі розмежування простих і складних морфем у середній школі	Практичне заняття	4, 7, 8, 24, 26,51, 91, 100	Практичні вправи, 4  3 год.	Листопада
5т. 2 год.	3. Міжчастиномовна омонімія і подільність та похідність слова. Залежність морфемного складу слова від його морфологічного статусу	лекція	36, 86, 90, 93, 95, 97, 100	Презентація про основоцен тризм і афіксоцен тризм  10 год.	
6т. 2 год.	3. Труднощі виділення морфем змінних і незмінних слів у шкільному курсі української мови	практичне заняття	36, 86, 90, 93, 95, 97, 100	Вправи, 4  3 год	
7 т. 2год.	4. Дискусійне трактування нульового суфікса різних частин мови, афіксоїдів, інтерфіксів, гібридних складних суфіксів, конфіксів. Зміни в правописі і морфемно-словотвірний статус елементів <i>нів, екс, віце</i> і под. ... Рекомендації для шкільного курсу.	лекція	43, 44, 45, 53, 56, 66, 73, 80, 81, 82, 94,	Опрацювати теоретичні дослідження і правопис  10 год.	

8т. 2 год.	4. Морфемний аналіз слів із нульовими афіксами, афіксоїдами, інтерфіксами, гібридними складними суфіксами, конфіксами та іншими елементами, що не мають однозначного трактування	практичне заняття	43, 44, 45, 53, 56, 66, 73, 80, 81, 82, 94,	Вправи, 4 3 год.	
	<b>МОДУЛЬ II</b>				
9т. 2 год.	5. Розбіжність між діахронною і синхронною похідністю. Реальне словотворення і усталені словотвірні моделі в сучасній дериватології.	лекція	4, 73, 74, 75, 91, 93, 97, 100	Опрацювати теоретичні дослідження 10 год.	16 листопада
10т. 2 год.	5.Визначення історичних і сучасних твірних баз, розмежування похідних і синхронно первісних слів.	практичне заняття	4, 73, 74, 75, 91, 93, 97, 100	Вправи, 4 3 год.	
11 т. 2 год.	6.Множинна похідність у сучасній українській мові. Співвідношення між структурною і семантичною похідністю. Питання словотвірної семантики дериватів.	лекція	4, 27, 32, 37,38, 48, 94	Опрацювати теоретичні дослідження 5 год.	
12т. 2 год.	6.Словотвірний розбір слів, що мають множинну похідність у структурно-семантичному плані	практичне заняття	4, 32, 37,38, 94, 100	Вправи, 4 3 год.	
13 т. 2 год.	7. Дискусійне трактування способів словотворення, відомі класифікації. Питання нульової суфіксації і змішаних із нею способів. Питання флексійного	лекція	4, 20, 23, 24, 32, 38, 45, 48,53, 64, 67	Опрацювати методичні праці зі списку	

	способу і змішаних із ним способів. Різні типи складання (чисте і змішане). Розуміння лексико-семантичної деривації та її наслідків (омонімія чи багатозначність). Морфолого-синтаксичний спосіб: контекстуальний перехід і загальномовна деривація.			7 год	
<b>14т.</b> 2 год.	7. Словотвірний розбір слів, утворених різними способами Складні питання. Рекомендації для середньої школи	практичне заняття	4, 47, 48, 56, 59	Вправи, 4 3 год.	
<b>15 т.</b> 2 год.	8. Підсумки. Співвідношення між морфемною і словотвірною структурою. Проблемні питання синхронної невідповідності. Національна специфіка морфемної і словотвірної системи української мови.	лекція	26, 27, 47, 48, 56, 59	Опрацювати наукову літературу 26, 27, 47, 48, 56, 59 5 год.	30 листопада
<b>16т.</b> 2 год.	8. Зіставна характеристика морфемної й словотвірної будови похідних слів. Прогнозовані труднощі на уроках української мови. Рекомендації для аналізу в середній школі.	практичне заняття	26, 27, 47, 48, 56, 59, 76, 83	Повторення, вправи, відпрацювання 5 год.	

